

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/44/2016
Identifikačné číslo spisu: 1011200300
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1011200300.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Ľubice Filovej v právnej veci žalobkyne: Ing. I. Y., bytom X., zastúpená: JUDr. Martin Jalč, advokát so sídlom Komenského 8, Humenné, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. 7298-2/2011-BA z 27.01.2011, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 08. októbra 2013, č.k. 3S 36/2011-77, v znení opravného uznesenia zo 04. februára 2016, č.k. 3S 36/2011-105, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 08. októbra 2013, č.k. 3S 36/2011-77, v znení opravného uznesenia zo 04. februára 2016, č.k. 3S 36/2011-105, v napadnutej zamietavej časti m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 7298-2/2011-BA z 27.01.2011 ako aj rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Humenné č. 200-011214-CA04/2010 z 25.11.2010 z r u š u j e a v e c v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

V časti týkajúcej sa zastavenia konania o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky, Humenné č. 200-001329-CA04/2011 z 27.01.2011 rozsudok krajského súdu p o t v r d z u j e .

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňi náhradu trov tak, ako bude vyčíslená v písomnom vyhotovení tohto rozsudku do rúk právneho zástupcu žalobkyne, JUDr. Martina Jalča do tridsiatich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd rozsudkom z 08. októbra 2013, č.k. 3S 36/2011-77, v znení opravného uznesenia zo 04. februára 2016, č.k. 3S 36/2011-105, zamietol žalobu v časti, ktorou sa žalobkyňa domáhala zrušenia rozhodnutia žalovanej č. 7298-2/2011-BA z 27.01.2011 a vrátenia veci žalovanej na ďalšie konanie. Súčasne zastavil konanie v časti o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Humenné č. 200-001329-CA04/2011 z 27.01.2011 a žalobkyňi nepriznal náhradu trov konania.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobkyňa sa včas podanou žalobou domáhala preskúmania

rozhodnutia žalovanej č. 7298-2/2011-BA z 27.01.2011, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie pobočky Humenné č. 200-011214-CA04/2010 z 25.11.2010, ktorým bolo žalobkyni podľa § 48 ods. 2, § 53 a § 55 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) od 18.09.2010 do zániku nároku priznané materské vo výške 7,925775 € za deň. Súčasne sa žalobou domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne Humenné č.200-001329-CA04/2011 z 27.01.2011 o zvýšení materského za obdobie po 31.12.2010 na 8,6463 € za deň, do 13. mája 2011. Navrhovateľka nezákonnosť rozhodnutí žalovanej videla v tom, že pri súbežnom zamestnaní u dvoch zamestnávateľov, pričom u oboch zamestnávateľov bola splnená podmienka zaplatených 270 dní nemocenského poistenia, sa materské malo určiť z úhrnu denných vymeriavacích základov, najviac v sume denného vymeriavacieho základu určeného vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 10 zákona; keďže na materskú dovolenku nastúpila 18.09.2010, maximálny vymeriavací základ v jej prípade bol za prvých šesť mesiacov 1084,55 € a za ďalších šesť mesiacov 1084,55 €, takže materské malo predstavovať sumu 18,8746 € za deň.

Krajský súd mal z administratívneho spisu žalovanej preukázané, že v rozhodnom období kalendárneho roka 2009 bola žalobkyňa zamestnaná v spoločnosti J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. od 01.01.2009 do 31.12.2009 a v spoločnosti Dell, s.r.o. od 01.02.2009 do 30.11.2009, pričom obaja zamestnávatelia odvádzali poistné na nemocenské poistenie v sume prevyšujúcej hodnotu vymeriavacieho základu v úhrne mesačne najviac. Vymeriavací základ žalobkyne u zamestnávateľa Dell, s.r.o. v mesiaci február 2009 a v období od apríla 2009 do septembra 2009 bol vyšší ako u zamestnávateľa J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. a preto sa povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie na žalobkyňu určilo výškou tohto vyššieho vymeriavacieho základu. Keďže vymeriavací základ presiahol čiastku zodpovedajúcu maximálnemu vymeriavaciemu základu na nemocenské poistenie, poistné bolo potrebné zaplatiť z maximálneho úhrnu vymeriavacích základov, t.j. v období od februára 2009 do júna 2009 zo sumy 1003,09 € a od júla 2009 zo sumy 1084,55 €. Na tom základe krajský súd dospel k záveru, že žalobkyňou uplatňovaná výška denného vymeriavacieho základu nie je správna, lebo nezohľadňuje výšku jej vymeriavacieho základu v spoločnosti Dell, s.r.o. v súlade s ustanovením § 138 ods. 17 v znení účinnom do 31.12.2010, ani ustanovenie § 138 ods. 1 písm. a/ zákona. Výšku materského, vypočítanú žalovanou považoval za správnu a súladnú so zákonom.

Konanie o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia pobočky č. 200-001329-CA04/2011 z 27.01.2011 krajský súd zastavil podľa § 250d ods. 3 O.s.p. z dôvodu, že ide o rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa, proti ktorému je možné podať odvolanie, teda nešlo o rozhodnutie, ktoré by po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa preň pripúšťajú, nadobudlo právoplatnosť.

Náhradu trov konania žalobkyni nepriznal podľa § 250k ods. 1 O.s.p. vzhľadom na jej neúspech v konaní.

Rozsudok krajského súdu napadla žalobkyňa včas podaným odvolaním. Trvala na dôvodoch žaloby. Zdôraznila, že poistenie z titulu zamestnania v spoločnosti Dell, s.r.o. trvalo v období od 01.02.2009 do 30.11.2009 a v čase uplatnenia nároku na materské dňa 18.09.2010 u tohto zamestnávateľa nebola zamestnaná ani jej neplynula ochranná lehota. Nárok na materské sa v takom prípade mal posúdiť výlučne z aktuálneho nemocenského poistenia z titulu zamestnania u J.K.M.Reality-Staving, s.r.o., v ktorom zamestnanie trvalo celý rok a dosiahla v ňom vymeriavací základ $1003,09 \times 6 + 1084,55 \times 6 = 12525,83$: 365 = denný vymeriavací základ 34,317369 €, z čoho 55% činí materské 18,874552 € na deň. Za obdobie od 01.01.2011 do 03.06.2011 potom materské ako 60% z 34,317369 € je 20,590421 €. Za mesiace február, apríl, máj, jún, august a september neboli vymeriavacie základy v spoločnosti J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. zahrnuté do výpočtu z nepreskúmateľných dôvodov. Žiadala preto, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu poukázala na to, že rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu žalobkyne je kalendárny rok 2009, v ktorom bola povinne nemocensky poistená ako zamestnankyňa J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. (od 24.11.2005) a súčasne ako zamestnankyňa

spoločnosti Dell, s.r.o. v období od 01.02.2009 do 30.11.2009. V zmysle § 138 ods. 10 písm. a/ zákona v znení účinnom do 31.12.2010 vymeriavací základ zamestnanca na nemocenské poistenie v období od 01.01.2009 do 30.06.2009 je v úhrne najviac 1003,09 € mesačne a v období od 01.07.2009 do 31.12.2009 je v úhrne najviac 1084,55 € mesačne. V prípade súbehu viacerých zamestnaní sa poradie povinnosti platiť za zamestnanca poistné určuje výškou vymeriavacieho základu dosiahnutého u tohto ktorého zamestnávateľa. Keďže žalobkyňa za obdobie február 2009, apríl až september 2009 dosiahla vyšší reálny príjem zo zamestnania v spoločnosti Dell, s.r.o., poistné za tieto kalendárne mesiace bola povinná odvádzať spoločnosť Dell, s.r.o. a za mesiace január 2009, október až december 2009 spoločnosť J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o.

Poistné zaplatené z vyššieho vymeriavacieho základu ako je maximálny vymeriavací základ (§ 138 ods. 13 písm. a/ zákona v znení účinnom do 31.12.2010) je poistným zaplateným bez právneho dôvodu a pri posudzovaní nároku na materské sa naň neprihliada.

Vzhľadom na uvedené predstavuje úhrn vymeriavacích základov, z ktorých bola žalobkyňa poistená ako zamestnankyňa spoločnosti J.K.M.Reality - Staving, s.r.o. čiastku 5259,83 € (1003,09 € + 0 € + 1003,09 € + 0 € + 0 € + 0 € + 0 € + 0 € + 0 € + 1084,55 € + 1084,55 € + 1084,55 €).

Denný vymeriavací základ ako podiel sumy 5259,83 € a 365 dní v roku 2010 činí 14,4105 € a výška materského predstavuje v období do 31.12.2010 sumu 7,9258 € na deň (55% zo 14,4105 €).

Pokiaľ žalobkyňa namietala nezohľadnenie jej vymeriavacích základov v spoločnosti Dell, s.r.o. , žalovaná poukázala na to, že v zmysle § 138 ods. 17 zákona v znení účinnom do 31.12.2010 (na základe ktorého dochádza k zníženiu vymeriavacieho základu, z ktorého žalobkyňa ako zamestnankyňa spoločnosti J.K.M. Reality - Staving, spol. s r.o. platí poistné na nemocenské poistenie v rozhodnom období) sa taktiež nezohľadňuje ani maximálny vymeriavací základ ako ustanovuje § 138 ods. 10 písm. a/ zákona v znení účinnom do 31.12.2010, čo má vplyv na výšku denného vymeriavacieho základu pre výpočet materského.

Z vymeriavacích základov dosiahnutých len v spoločnosti J.K.M. Reality - Staving, spol. s r.o. by sa výška materského určila vtedy, ak by tieto boli vyššie ako vymeriavacie základy v spoločnosti Dell, s.r.o.

Rozhodnutím pobočky z 27.01.2011 číslo 200-001329-CA04/2011, bola výška materského od 01.01.2011 určená v súlade s § 53 zákona v znení účinnom od 01.01.2011 sumou 8,6463 € (60% denného vymeriavacieho základu).

Z uvedených dôvodov žalovaná navrhla, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“).

Podľa § 492 ods. 2 SSP odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Konanie o odvolaní proti rozsudku krajského súdu začalo pred 01.07.2016, preto odvolací súd postupoval v odvolacom konaní podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok krajského súdu v medziach žaloby a odvolania bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je čiastočne dôvodné.

Podľa § 48 ods. 1 zákona poistenkyňa, ktorá je tehotná alebo ktorá sa stará o narodené dieťa, má nárok na materské, ak v posledných dvoch rokoch pred pôrodom bola nemocensky poistená najmenej 270 dní.

Žalobkyňa splnila podmienku poistenia v rozsahu najmenej 270 dní zo zamestnania v spoločnosti J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. (od 24.11.2005). V spoločnosti Dell, s.r.o. bola zamestnaná v období od 01.02.2009 do 30.11.2009, pričom od 15.10.2009 do 29.11.2009 bola práceneschopná a nárok na nemocenské si uplatnila iba u zamestnávateľa Dell, s.r.o.

Poistenkyni vzniká nárok na materské od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr, odo dňa pôrodu. Nárok na materské zaniká uplynutím 28. týždňa od vzniku nároku na materské, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 48 ods. 2 zákona).

Materské sa poskytuje za dni (§ 52 ods.1 zákona).

Výška materského je 55% denného vymeriavacieho základu určeného podľa § 55 (§ 53 zákona).

Rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol nárok na materské, ak tento zákon neustanovuje inak (§ 54 ods. 1 zákona).

Denný vymeriavací základ na určenie výšky nemocenskej dávky je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia. Denný vymeriavací základ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor (§ 55 zákona).

Podľa § 58 ods. 2 zákona ak vznikne nárok na nemocenskú dávku z viacerých nemocenských poistení, nemocenská dávka sa určí z úhrnu denných vymeriavacích základov na určenie výšky nemocenských dávok z tých poistení, z ktorých vznikol nárok na nemocenskú dávku, a nemocenská dávka sa vypláca len jedna.

Podľa § 58 ods. 3 zákona úhrn denných vymeriavacích základov určených podľa odseku 2 je najviac v sume denného vymeriavacieho základu určeného z vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 10 platného v mesiaci, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Podľa § 138 ods. 10 písm. a/ v znení účinnom do 31.12.2010 vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie zamestnancom v úhrne je mesačne najviac

1. v období od 01. januára do 30. júna kalendárneho roka 1,5-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na nemocenské poistenie,
2. v období od 01. júla do 31. decembra kalendárneho roka 1,5-násobok jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa platí poistné na nemocenské poistenie.

Podľa § 138 ods. 17 veta prvá a druhá zákona ak poistenec vykonáva viacero činností zamestnanca, poradie povinností platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa určuje výškou jeho vymeriavacieho základu, pričom sa postupuje od vymeriavacieho základu najvyššieho k vymeriavaciemu základu najnižšiemu. Ak je výška vymeriavacích základov zamestnanca rovnaká, prednostná povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti pre zamestnanca sa viaže na vymeriavací základ dosiahnutý u toho zamestnávateľa, u ktorého poistenie zamestnanca vzniklo skôr.

Citované ustanovenie § 138 ods. 17 zákona upravuje len poradie povinnosti jednotlivých zamestnávateľov platiť poistné za zamestnanca v prípade súbehu viacerých zamestnaní poistenca tak, že v prípade rôznej výšky vymeriavacieho základu u dvoch a viacerých zamestnávateľov povinnosť platiť (odvádzať) poistné má ten zamestnávateľ, u ktorého v danom období (mesiaci) poistenec dosiahol vyšší

vymeriavací základ.

Nevyplyva z neho však, že by sa mali zohľadňovať mesačné vymeriavacie základy len u jedného zo zamestnávateľov. Určenie mesačného vymeriavacieho základu v prípade súbehu viacerých zamestnaní upravuje ustanovenie § 138 ods. 10 zákona; danú úpravu ustanovenie § 138 ods. 17 nevylučuje.

Z uvedeného dôvodu je nesprávny právny názor žalovanej, že v zmysle § 138 ods. 17 zákona sa nezohľadňuje ani maximálny vymeriavací základ ustanovený v § 138 ods. 10 písm. a/ zákona v znení účinnom do 31.12.2010.

Z okolností v danom prípade vyplýva, že žalobkyňa bola povinne nemocensky poistená zo zamestnania v spoločnosti J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. v roku 2009 počas 365 dní a v každom kalendárnom mesiaci roka 2009 dosiahla maximálny mesačný vymeriavací základ. Nebolo pritom rozhodujúce, že zamestnávateľ J.K.M.Reality-Staving, spol. s r.o. nebol v mesiacoch február 2009, apríl až september 2009 povinný z tohto maximálneho vymeriavacieho základu odvádzať poistné na nemocenské poistenie z dôvodu, že povinnosť odvodu mala v tomto období v zmysle § 138 ods. 17 zákona spoločnosť Dell, s.r.o.

Odvolací súd na tomto základe dospel k názoru, že výšku materského v danom prípade je potrebné určiť tak, že denný vymeriavací základ sa určí ako podiel úhrnu maximálnych vymeriavacích základov za každý kalendárny mesiac roka 2009 a počtu dní 365 a suma materského sa vypočíta z takto určenej sumy.

Rozhodnutie žalovanej z uvedených dôvodov považoval za nesúladne so zákonom, preto rozsudok krajského súdu zmenil, rozhodnutie žalovanej ako aj prvostupňové rozhodnutie pobočky číslo 200-011214-CA04/2010 z 25.11.2010 zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie (§ 250ja ods. 3 veta O.s.p. v spojení s § 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p.).

V ďalšom konaní sú správne orgány viazané právnym názorom odvolacieho súdu.

Čo sa týka prvostupňového rozhodnutia pobočky č. 200-001329-CA04/2011 z 27.01.2011 o výške materského po 31.12.2010 do 13.05.2011, ohľadom ktorého krajský súd konanie zastavil, v tejto časti odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 219 O.s.p. ako vecne správne, lebo uvedené rozhodnutie vzhľadom na možnosť jeho napadnutia odvolaním v správnom konaní nemôže byť (samostatne) predmetom konania podľa piatej časti O.s.p. V tejto súvislosti však odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že zo žaloby z 24.02.2011 vyplýva, že žaloba, v ktorej sa žalobkyňa domáhala preskúmania aj tohto rozhodnutia pobočky, bola zaslaná na vedomie tak žalovanej, ako aj pobočke Humenné. V ďalšom konaní sa preto správne orgány musia vysporiadať aj s touto skutočnosťou.

O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 250k ods. 1, § 246c ods. 1 a § 224 ods. 1 O.s.p. tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo žalobkyňa napriek uplatneniu trov prvostupňového konania tieto v zákonnej lehote podľa § 151 ods. 1 O.s.p. nevyčísliła.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.